

Μεταπτυχιακές σπουδές στην Αρχαιομετρία.

Μολονότι στον διεπιστημονικό κλάδο της Αρχαιομετρίας σπάνια οι ειδικοί αναφέρονται ως "αρχαιομέτρες", είναι γεγονός ότι υπάρχουν σήμερα περισσότερα από 30 εργαστήρια Αρχαιομετρίας ή Departments of Archaeological Sciences σε διάφορα ερευνητικά κέντρα και πανεπιστήμια ανά την υφήλιο, στα οποία εργάζονται αρκετές εκατοντάδες επιστήμονες, είτε έμπειροι είτε διδάκτοντες σε θέματα Αρχαιομετρίας. Το γνωστικό πεδίο της Αρχαιομετρίας ήταν πολύ ευρύ ήδη από τις πρώτες δεκαετίες που αναπτύχθηκε ο κλάδος, και σήμερα επεκτείνεται πέρα από τις μελέτες χρονολόγησης, αρχαίες τεχνολογίες, προέλευσης και παλαιοπεριβάλλοντος του ανθρώπου. Τόσο η βασική όσο και η εφαρμοσμένη έρευνα συμπύκνωνουν ισότιμα και συχνά αλληλεξαρτώνται στα προγράμματα Αρχαιομετρίας που συνήθως εκτελούνται. Πτυχιούχοι απ' όλες τις θετικές επιστήμες είναι δυνατόν να εγγραφούν σε προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών Αρχαιομετρίας, τα τελευταία όμως χρόνια είναι σημαντική η συμμετοχή νέων αρχαιολόγων σε παρόμοιες σπουδές. Στην Ελλάδα δεν έχουν ακόμη εισαχθεί στα Πανεπιστήμια οργανικές μεταπτυχιακές σπουδές Αρχαιομετρίας, μολονότι στα διάφορα πανεπιστημιακά τμήματα γίνονται μαθήματα του κλάδου. Ωστόσο σε μερικά Πανεπιστήμια, τα τελευταία χρόνια έχουν υποστηριχθεί διδακτορικές διατριβές υψηλού επιπέδου με κατεύθυνση αποκλειστικά αρχαιομετρική, ύστερα από έρευνα που έγινε είτε σε πανεπιστημιακά εργαστήρια είτε σε άλλους ερευνητικούς φορείς.

Στο Εργαστήριο Αρχαιομετρίας του Κέντρου "Δημόκριτος" έχει συγκεντρωθεί ένας αξιόλογος πυρήνας έμπειρων ερευνητών, γύρω από τον οποίο εκπαιδεύονται σήμερα έξι υποψήφιοι διδάκτορες που συμμετέχουν ταυτόχρονα σε σημαντικά ερευνητικά προγράμματα μαζί με αρκετούς τελειόφοιτους ΑΕΙ και ΤΕΙ που εκπονούν διπλωματικές εργασίες. Οι νέοι πτυχιούχοι Θετικών επιστημών και Αρχαιολογίας που θέλουν να εξειδικευτούν σε κάποια κτεθειμένα της Αρχαιομετρίας μπορούν να απευθύνονται στα Τμήματα Αρχαιολογίας, Φυσικής, Χημείας, Βιολογίας, Γεωλογίας, Ανθρωπολογίας και Μεταλλουργίας των Πανεπιστημίων και Πολυτεχνείων, του Εργαστηρίου Αρχαιομετρίας, τα Χημικά Εργαστήρια των Μουσείων Αθηνών και Θεσσαλονίκης και τα αντίστοιχα Εργαστήρια της Αγγλικής και Αμερικανικής Σχολής.

Στο εξωτερικό προσφέρονται οργανωμένα μαθήματα και σχετικά προγράμματα που οδηγούν στην απόκτηση διπλωμάτων Master ή Ph.D. με κατεύθυνση την Αρχαιομετρία. Αναφέρονται ενδεικτικά το Institute of Archaeology στο Λονδίνο, το University of Sheffield, το University of Bradford, το Oxford University, το University of Glasgow, το University of Cambridge, το Max-Planck Institut für Kernphysik στην Καϊδελβέργη και το Frei Universität στο Βερολίνο. Για περισσότερες πληροφορίες και διεκδικήσεις οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να απευθύνονται στην Ελληνική Αρχαιομετρική Εταιρεία, μέσω της διεύθυνσης του περιοδικού.

Διεθνές Συνέδριο της Εταιρείας Βοιωτικών Μελετών

Στις στήλες του περιοδικού αυτού είχε προαναγγελθεί από καιρό η διοργάνωση του 3ου Διεθνούς Συνεδρίου της Εταιρείας Βοιωτικών Μελετών, το οποίο πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία στη Θήβα από 4 έως 8 Σεπτεμβρίου. Στη διάρκεια των εργασιών παρουσιάστηκαν περίπου 140 εργασίες, καταγεγραμμένες σε θέματα αρχαιολογικά, ιστορικά και σε σύγχρονα προβλήματα. Οι περισσότερες εργασίες αφορούσαν φυσικά σε ανακοίνωση αποτελεσμάτων αρχαιολογικών ανασκαφών αλλά και οι συνεδρίες που, σύμφωνα με το πρόγραμμα έγιναν στον Ορχομένο και τη Λιβαδιά είχαν ιδιαίτερη βαρύτητα, αφού σ' αυτές έγιναν σημαντικές αναφορές στα αποσταθμιστικά έργα των αρχαίων Μινυών αλλά και στις ιστορικές και σύγχρονες προεκτάσεις του "Κνωπιαϊκού ζήτηματος". Αρχαιομετρικού περιεχομένου ήταν οι εξής ανακοινώσεις:

- "Statistical analysis of neutron activation data of Mycenaean pottery from Gla, Thebes, Eutresis, Kallithea and Tanagra in Boeotia", J. Tomlinson.

- "Ραδιομετρική χαρτογράφηση και γεωχρονολογήσεις στη Βοιωτία", Ι. Μπασιόλακος.

- "Η αστρονομία των Ορχομένων και του Ησιόδου", Β. Πετρόπουλος.

- "Θήβα και Ευάγγελος Σταμάτης, Πλάτωνος Τηββάδος και λογισμός των μεταβλητών, Α. Ζαχαρίου. Η Μητρόπολη, η Νομαρχία και οι δήμοι της Θηβαίας, Λεβαθίων και Ορχομενίων στήριξαν ουσιαστικά τις προσπάθειες της Οργανωτικής Επιτροπής, η οποία με πρόεδρο τον Καθηγητή Π. Τούτουζα, κατόρθωσε να καταξιώσει το Συνέδριο σε θεσμό και να επιτύχει μια άμοχη διοργάνωση.

Το Συνέδριο της Βαλκανικής Γεωφυσικής Εταιρείας

Με τη συμμετοχή 500 Συνεδριών και την παρουσίαση 282 ανακοινώσεων πραγματοποιήθηκε στο Ζάμπινο με επιτυχία με τίτλο "First Congress of the Balkan Geophysical Society", από 23 μέχρι 27 Σεπτεμβρίου 1996. Σε 15 ανακοινώσεις παρουσιάστηκαν αποτελέσματα από ενδιαφέρουσες εφαρμογές γεωφυσικών μεθόδων για τη μελέτη αρχαιολογικών θέσεων στην Ελλάδα, Αλβανία, Βουλγαρία και Τουρκία, ενώ σε μια περίπτωση παρουσιάστηκαν αποτελέσματα γεωφυσικών μετρήσεων σε γεωτήρες, από τις οποίες μπορούν να εκτιμηθούν οι θερμοκρασίες που επικρατούν στο εσωτερικό της γης κατά το παρελθόν. Το συνέδριο χαίρετσαν οι πρόεδροι των Γεωφυσικών Ενώσεων των Βαλκανικών χωρών, της Διεθνούς Γεωφυσικής Ένωσης, οι πρόεδροι των ελληνικών ερευνητικών ιδρυμάτων που σχετίζονται με τις Γεωεπιστήμες καθώς και ο πρόεδρος της Βαλκανικής Γεωφυσικής Εταιρείας, Δρ Γ. Σίδερης. Την έναρξη των εργασιών του Συνεδρίου κήρυξε ο γενικός γραμματέας Έρευνας και Τεχνολογίας καθ. Μανώλης Φραγκούλης.

Άλλα Συνέδρια και συναντήσεις που θα γίνουν

- "Trade and Production in Premodern Greece", συνάντηση εργασίας με ειδικό θέμα "Acquisition and Distribution: Raw Materials and Finished Products". Διοργανώνεται από ερευνητές των Πανεπιστημίων Göteborg και Uppsala (Σουηδία) και θα πραγματοποιηθεί στο Σουηδικό Ινστιτούτο, Μητρώο 9, Αθήνα, στις 16 και 17 Νοεμβρίου 1996 με 15 περίπου ομιλητές και περιορισμένο κύκλο συμμετεχόντων.

Πληροφορίες: Σουηδικό Ινστιτούτο, τηλ. 9232 102.
 -Σεμινάριο Περιβαλλοντικής Αρχαιολογίας με τίτλο "Μία πρώτη προσέγγιση στις αρχαιολογικές μαρτυρίες περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος", στο οποίο θα αναπτυχθούν θέματα όπως: Αβιοτικοί παράγοντες στο οικοσύστημα, Οικισμοί - Ανθρωπογεωγραφία, Φυτοκοινωνίες - Ζωοκοινωνίες και Ανθρώπος, Φυσική Ανθρωπολογία, Αρχαιομετρία. Οργανώνεται από την Ελληνική Εταιρεία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτισμικής Κληρονομιάς, με Οργανωτική Επιτροπή την Επικ. καθηγήτρια, Λ. Καραλή-Γιαννακοπούλου, τον δρα Γ. Μανιάτη και τον αναπλ. καθηγητή Μ. Σκούλλο, από 2 έως 5 Δεκεμβρίου 1996, στο κτήριο της Εταιρείας, Τριπόδων 28, στην Πλάκα (Αθήνα), Πληροφορίες: Τηλ. 3225 245 και Fax 3225 240.

- "Materials Issues in Art and Archaeology, V". Στο Συμπόσιο θα εξετασθούν θέματα πρώτων υλών, αρχαίας τεχνολογίας, εμπόρου, εργαστικών, προέλευσης, καθώς και θέματα συντήρησης ή αποκατάστασης αρχαιοτήτων και έργων Τέχνης. Θα πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο των Συνεδρίων της Material Research Society από 2 έως 6 Δεκεμβρίου στη Βοστώνη (Massachusetts, U.S.A.). Οργανωτική Επιτροπή: J. Druzik, P. Vandiver, J. Merkel, J. Stewart.

Πληροφορίες-εγγραφές: Dr J. Merkel, Inst. of Archaeology, University College of London, 31-34 Gordon Square, London WC1H 0PY, United Kingdom, Fax: + 44.171.383.2572.

- "98th Annual Meeting of the Archaeological Institute of America" New York city, 27-30 Dec. 1996.

Πληροφορίες: Dr Shelley Griffin, AIA, 656 Beacon Street, Boston MA 02215, USA, Fax: + 617.353.6550

- The Prehistory and History of Glass and Glassmaking Technology". Στο Συνέδριο αυτό θα εξετασθούν θέματα, όπως: διαχρονική παραγωγή και χρήση γυαλιού, κοινωνική οργάνωση και παραγωγή, τεχνολογία, προέλευση, εμπόριο γυαλιού στην αρχαιότητα, παρόμοιας και νεότερες τεχνικές παραγωγής γυαλιού. Οργανώνεται από την American Ceramic Society (ACS), η οποία θα εκδώσει ειδικό, τόμο με τίτλο *Ceramics and Civilization*, που θα περιέχει τα Πρακτικά του Συνεδρίου. Θα γίνει τον Μάιο 1997 στη διάρκεια του 99th Annual Meeting of the ACS στο Cincinnati των Η.Π.Α. Πληροφορίες: Dr P. Mc Cray Dr W. David Kingery Program on Culture, Science, Technology and Society, 338 E Mines Building, University of Arizona, Tucson, AZ 85721, U.S.A. Fax: + 520.621.8117.

- "V International Workshop: Electron Magnetic Resonance of Disordered Systems and III International Seminar: Applied EPR". Οι συναντήσεις θα γίνουν στη

Σόφια, Βουλγαρία, μεταξύ 8 και 17 Ιουνίου 1996 και θα επεκταθούν σε όλα τα ζητήματα που αφορούν τη φασματομετρία του μαγνητικού συντονισμού (EPR, ENDOR, ESE) καθώς και τις εφαρμογές του ηλεκτρονικού παραμαγνητικού συντονισμού (EPR ή ESR). Ιδιαίτερη σημασία για τη Γεωλογία και την Αρχαιολογία έχουν εφαρμογές της τεχνικής που θα συζητηθούν για τη μικροδοσομετρία, την απόλυτη χρονολόγηση και τη θερμοδυναμική των ορυκτών μέσω της μελέτης υγρών εγκλεισμάτων σε φυσικούς κρυστάλλους. Πληροφορίες-εγγραφές: Prof. N. D. Jordanov, Inst. of Catalysis, Bulgarian Academy of Sciences, 1113 Sofia, Bulgaria. Fax. +3592.756116 ή 72038.

Δημοσιεύσεις

"Ο αδαμίτης των μεταλλείων του Λαυρίου", Α. Κατερίνοπουλος, 1996, *Ορυκτά Πλούτος* 99, σσ. 21-28.

"Mineralogical and analytical studies on ancient slags from Lavrio and inferences on the metallurgical techniques applied for Ag extraction", S.S. Augustithis and A. Vgenoroulos, 1996, *Ορυκτά Πλούτος* 99, σσ. 29-38.

Βιβλία για τη μελέτη αρχαίων νομισμάτων

- "Coin Circulation in the Balkan and Danubian Provinces of the Roman Empire", AD 294-578 του G. L. Duncan, 1993, Royal Numismatic Society, Special Publication No 26, σελίδες 208 και 5 χάρτες, Τιμή 35 λίρες.

- *Metallurgy in Numismatics 3*, Editors M. M. Archibald and M. R. Cowell, 1993. Περιέχει 21 άρθρα σχετικά με την παραγωγή αρχαίων νομισμάτων από τον 5ο π.Χ. αιώνα και εντεύθεν στην Ελλάδα και την υπόλοιπη Ευρώπη. Royal Numismatic Society, Special Publication No 24, σσ. 26 και 34 ολλοελλίδες εκδόσεις, Τιμή 40 λίρες.

- *The Silver Coinage of Velia* του R. T. Williams, 1993. Το βιβλίο αποτελείται από 11 τμήματα που περιγράφουν με λεπτομέρεια τα σχήματα, τη μορφή και τις αναγραφές 3000 περίπου νομισμάτων αυτής της ελληνικής πόλης της Νότιας Ιταλίας. Royal Numismatic Society, Special Publication No 25, σσ. 164, 1 χάρτης και 47, ολλοελλίδες εκδόσεις, Τιμή 50 λίρες.

- *The Coinage of Aphrodisias* D.J. MacDonald, 1993. Περιέχει λεπτομερή κατάλογο με πλούσια εικονογράφηση των νομισμάτων της ρωμαϊκής εποχής που βρέθηκαν κατά τη διάρκεια 30 ετών ανασκαφών στην πόλη Αφροδισία της Μ. Ασίας, με λεπτομερείς περιγραφές. Royal Numismatic Society, Special Publication No 23, σσ. 184 και 32 ολλοελλίδες εκδόσεις, Τιμή 40 λίρες. Πληροφορίες-Παραγγελίες: Spink and Son Ltd. (Book Dept.), 5-7 King Street, St. James's, London, SW1Y 6 QS, Fax + 71.839.4853.